

С Т А Н О В И Щ Е

на д-р Йоана Спасова-Дикова, професор в Институт за
изследване на изкуствата – БАН, сектор „Театър”,
за докторската дисертация на тема
„Театралният актьор и новите технологии” на Антон Угринов,
НАТФИЗ „Кръстю Сарафов“
Факултет „Сценични Изкуства“
Катедра „Актьорство и режисура за драматичен театър“
научен ръководител проф. д-р Атанас Атанасов

Представената дисертация представлява научен труд от 153 страници, които включват 148 страници основен текст. Тя се състои от увод, изложение в 3 глави, заключение, библиография, която наброява 73 заглавия и 12 електронни адреса. Ползваната литература е на български, английски, немски и френски език, а цитатите от чужд език са в превод. Има и 40 илюстрации.

Като основен обект на изследване дисертантът посочва „различните аспекти на актьорското присъствие и новите кодове в инфраструктурата на комуникация в театъра, както и променените функции на актьорската фигура в настъпващите или вече съществуващи едри театрални стратегии на новия век“. Това определя и актуалността на труда, който има за задача, да разгледа „най-новите тенденции, да анализира най-съществените промени, навлизащите подходи и техники на присъствие в различните театрални форми, да проучи как те си взаимодействат с други дисциплини/сфери на изкуството и науката“. Главна цел на изследването е групирането и подреждането на тези зараждащи се театрални форми в нова

координатна система, структурирана през медиалните и дигитални модели на живеене и творене, свързани с новия инструментариум в професията на актьора.

Сред задачите е систематизирането на наличната литература и гледни точки, които да обединят в една плоскост проблеми, свързани с работата на актьора и режисьора в медиализирания и дигитализиран контекст на XXI век. Също така изследването има амбицията да проучи вече съществуващите практики и да развие нови интерпретационни модели.

Проведен е историко-теоретичен анализ на териториите на пресичане на изкуството и науката, човешкото и технологичното и са предложени идеи за разширяване на интерпретативния и инструментален апарат на актьора в технологизиран контекст. В този смисъл дисертацията следва традиционен теоретико-исторически подход. Описани и анализирани са конкретни творби, емблематични за отношението театрален актьор – нови технологии, като се разглеждат няколко знакови творци, както изпълнители, така и режисьори като е обърнато внимание най-вече на техните методи и стратегии, които използват в работата си с актьора.

В изследването вниманието е фокусирано върху някои от най-значимите нови тенденции, театрални стратегии и парадигми в световен контекст като е поставен специален акцент върху българските сценични практики. Методите на изследване и анализ са в територията на обичайната практика: анализ и синтез, исторически и сравнителен методи, дълбочинни интервюта, аргументация и доказателства, както и наблюдения

на дисертанта като действащ режисьор в театъра в епохата на медиализация и дигитализация.

Предложеният труд има ясна структура. В увода се определят основните проблемни области, свързани с театралните и актьорски практики в дигиталната ера. В първа глава, озаглавена „Дигиталната пътека към театъра“ са разгледани: *facebook* театърът, където е посочен случаят Иво Димчев и неговият виртуален човек; дигиталната камера; световният театър и дигитални технологии. В полето на изследване попадат някои от представленията на Хайнер Гьобелс, Франк Касторф, Кшищоф Варликовски, Иво ван Хове и др.

Необходимо е да се отбележи, че в дисертацията един от важните акценти е върху промяната на функциите на режисьора и актьора в дигиталната епоха. Дисертантът изследва именно новите предизвикателства пред актьора днес, с навлизането на новите технологии в сценичните практики.

Втора глава проследява прехода от модернизъм към дигитален модернизъм (Кирби) и се спира на редица театрални реформатори като Антонен Арто, Райнхарт, Гордън Крейг, Мейрхолд, Станиславски и др. Втората част на тази глава е посветена на експериментите на Стеларк, Орлан, Венелин Шурелов през края на ХХ и началото на ХХІ, свързани с изграждането на постчовешки хибридни тела в перформативните изкуства (Спасова-Дикова).

В трета глава „Актьорът и различните театрални практики и естетики на ХХІ век в България“ става дума за: театъра на Теди Москов като музикална композиция в контекста на новите публики и на процесите на медиализация; Театрална работилница „Сфумато“, тяхната студийна работа и идеите на сфуматовци за театъра като храм, за актьора като духовник и за

зрителя като свидетел на свещенодействието на изпълнителите. Във фокуса на внимание попада и „системата“ на Явор Гърдев и неговите виждания за режисурата като психоанализа и за присъствието на актьора, съобразно разбиранията на режисьора за синкретичен спектакъл.

Научните качества на дисертационния труд са свързани с неговата актуалност, доколкото изследването проследява най-новите сценични практики през XXI век, които се намират в интердисциплинарно поле между сценичното и екранното аудиовизуално пространство. По своята същност работата е насочена най-вече към изучаване на театралния актьор в епохата на медиализация и дигитализация в областта на сценичното изкуство. Текстът поставя важни проблеми, които биха могли да бъдат основа за бъдещ дебат и по-нататъшно разработване на интердисциплинарен инструментариум, приложим към перформативните изкуства и актьорската професия.

Като положително качество на дисертацията бих изтъкнала факта, че тя носи и практико-приложен характер. Това е обяснимо, доколкото дисертантът Антон Угринов има бакалавърска степен по актьорско майсторство за драматичен театър и е магистър по режисура за драматичен театър. До момента е бил режисьор на 16 постановки, предимно по столичните сцени, както и преподавател в НАТФИЗ „Кр. Сарафов“ от 2003 година. Има изяви и в телевизионни продукции. Неговите анализи и изводи обикновено са от гледна точка на практическа реализация на ползваните от различни източници теоретични обобщения.

Основна препоръка е прецизирането на терминологията, която се отнася до медиалност, киборгизъм, дигиталност,

трансхуманизъм, хибридность, цифровизация, виртуалност и пр. Също така е необходимо да се прегледат и преработят цитатите и библиографията като бъдат посочвани коректно цитираните източници, съобразно библиографските стандарти. Това се отнася особено до прецитирането на чужди източници, които в повечето случаи са взети от българските им преводи на наши преводачи и театроведи в техни научни изследвания. Необходими са известни стилови поправки и коригиране на правописни неточности и пунктуационни грешки.

Изследването, би имало значение за всички – изследователи, преподаватели, студенти, които се интересуват от съвременните процеси и нови форми на перформативното изкуство.

Дисертантът има изискуемия минимум от две публикации (едната е под печат).

Въпреки направените препоръки, като се вземат предвид изтъкнатите качества на труда, както и приложно-практическия опит на дисертанта като активно-действащ театрален творец и преподавател, давам положителна оценка и предлагам да му бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“.

19. 06. 2019

София

Подпис:

Йоана Спасова-Дикова